

Załącznik Nr 1 :

Zawartość merytoryczna kampani „Winda do lasu II”.

1. Leśnictwo na rzecz Agendy 2030

W 2015 roku, wszystkie kraje ONZ jednogłośnie przyjęły rezolucję „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”. W ramach 17 celów i 169 zadań jej sygnatariusze zobowiązali się do działania na rzecz ludzi, planety i dobrobytu. Rezolucja opiera się na zasadach m. in.: wolności, solidarności, szacunku i współodpowiedzialności. Brak jest niestety należytych odniesień do tych sformułowań zarówno w dostępnej literaturze jak i w przestrzeni publicznej. Społeczeństwo powinno mieć szeroki dostęp do takich informacji i mieć szansę zrozumieć, że leśnictwo zrównoważone jest doskonałym narzędziem do realizacji **wybranych celów** Agendy 2030 na różnych płaszczyznach i może stanowić istotne wsparcie procesów decyzyjnych podejmowanych w administracji państwowej. Daje się odczuć głęboki deficyt takiego postrzegania zrównoważonej gospodarki leśnej.

W ramach kampanii należy przede wszystkim podkreślić, że czysta, słodka woda jest jednym z najważniejszych zasobów warunkujących życie na Ziemi. Większość zlewni opiera się na lasach, które **oczyszczają wodę**, opóźniają jej spływ powierzchniowy i **zwiększają retencję**. Ambitne zadanie stojące przed leśnictwem to zwiększanie zdolności retencyjnych ekosystemów leśnych i integracja tych działań z administracją gospodarki wodnej. Przed społeczeństwem z kolei stoi istotna korekta behawioru w zakresie postępowania z wodą, póki co, dostępną bez ograniczeń.

Agenda 2030 dotyczy spraw **katastrofy klimatycznej**. Światowa odpowiedź na zmiany klimatu obok istotnej redukcji emisji i transformacji w kierunku odnawialnych źródeł energii, musi koncentrować się na lasach. Te, obok oceanów i mórz, są jedynym istotnym pochłaniaczem w cyklu węglowym. Bez lasów adaptacja do zmian klimatu nie ma szans powodzenia. A społeczeństwa muszą zmieniać dotychczasowe nawyki przynajmniej w zakresie konsumpcji, transportu, zużycia energii i żywienia.

Jeden z celów Agendy dotyczy użytkowania zasobów naturalnych i powstrzymania utraty różnorodności biologicznej, co jest tożsame z zapewnieniem gwarancji **życia na ziemi**. Lasy warunkują to życie. Blisko 70% gatunków występuje w tych złożonych ekosystemach lądowych, a antropopresja wciąż przyczynia się do deforestacji i spadku różnorodności biologicznej. Wyjaśnienia wymagają zależności między użytkowaniem a ochroną

ekosystemów.

W kampanii odniesiemy się także do elementarnego faktu, że lasy mają wpływ na zapewnienie człowiekowi **zdrowia i dobrego samopoczucia**, a leśnictwo polskie w obecnej formie organizacyjnej jest gwarancją wsparcia **edukacji społeczeństwa na najwyższym poziomie**.

Zaangażowanie leśników w udostępnianie lasu i przekazywanie wiedzy jest ogromne i co najważniejsze, dostępne dla każdego człowieka, niezależnie od statusu materialnego, wieku, płci, niepełnosprawności czy narodowości.

Czy cele Agendy 2030 są możliwe do osiągnięcia? Warunkiem koniecznym jest wspólna diagnostyka problemów w regionie i współpraca różnych podmiotów, organizacji, instytucji. W ramach kampanii chcemy pokazać, że to właśnie dzięki **partnerstwu**, jakie zwierane jest przez Nadleśnictwo Oborniki i Lasy Państwowe w różnych postaciach możemy skuteczniej chronić zasoby naturalne. Jakość wielu z nich, zarówno w mieście jak i na wsi, zależy wprost od sposobu gospodarowania lasami.

Informacja o roli lasów i leśnictwa w realizacji celów zrównoważonego rozwoju musi trafić do opinii publicznej wielotorowo, aby u progu XXI wieku - cechującego się zestawem niebywałych wyzwań, konsolidować siły społeczeństwa, profesjonalistów i innych grup społecznych. To wymaga wysokiej świadomości ekologicznej i umiejętności komunikacji.

2. Zmiana klimatu zagrożeniem dla życia i ładu społecznego na Ziemi

Od dwóch milionów lat, od kiedy człowiek pojawił się na Ziemi, nigdy nie był tak bliski samozagłady. Wzrastający w ekspresowym tempie konsumpcjonizm, niezrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi oraz przekonanie ludzi o własnej potędze sprawiły, że znany nam świat znalazł się w głębokim kryzysie. Średnia globalna temperatura wzrosła o 1°C w porównaniu do temperatury z epoki przedprzemysłowej a w latach dwutysięcznych wielkość emisji CO₂ rośnie rocznie w tempie 3 - 4%. Czasy się zmieniły. Na naszych oczach Europa staje się czterdziestostopniową suchą sauną, dramatyczne powodzie występują znacznie częściej, a trąby powietrzne pojawiają się tam, gdzie nigdy wcześniej ich nie było. Życie tracą ludzie, rośliny i zwierzęta. Niestety. Być może to koniec świata, jaki znaliśmy.

W ramach kampanii musimy postawić pytanie, co dalej w takiej sytuacji z lasami? W przypadku gwałtownych zjawisk pogodowych ich odporność jest mocno ograniczona. Huragany potrafią łamać drzewa jak zapalki. W jednym momencie dorobek wielu pokoleń

leśników - lub samej natury - znika z powierzchni ziemi. Ale bezpośrednie działanie siły niszycielskiej to nie wszystko. Ekosystemy przyrodnicze cechuje wyjątkowa złożoność. Nie wszystkie gatunki są w stanie dostosować się do nadchodzących zmian. Czynniki destabilizujące wpływają na siedliska przyrodnicze, te ulegają uszkodzeniu lub bezpowrotnemu zniszczeniu a ich odbudowanie nie jest możliwe w zasięgu krótkiej perspektywy czasowej. Wymierają gatunki wyspecjalizowane, o wąskiej niszy ekologicznej, a zyskują te o dużej tolerancji, zdolne do łatwego dostosowywania się do panujących warunków. To olbrzymie zagrożenie dla różnorodności biologicznej.

Istnieje potrzeba informowania o tym, że będziemy prawdopodobnie świadkami zmian struktury gatunkowej naszych lasów, na co społeczeństwo i leśnicy muszą się przygotować. Osłabione lasy coraz częściej dotykane są gradacjami owadów czy chorobami powodowanymi przez grzyby. Katastrofą będzie rozpad ekosystemów i zmiana formacji roślinnych w naszej szerokości geograficznej na dalekie od lasów, jakie dziś mamy przed oczyma.

Skutki zmian klimatu dotkną także ludzi. Najgorsze będzie rosnące natężenie i dotkliwość trzech problemów związanych z wodą – nadmiar, niedobór i jej zanieczyszczenie. Zwiększy się ilość katastrof naturalnych, a huragany, powodzie i pożary będą coraz częstszym zjawiskiem. Skutki katastrofy klimatycznej będą odczuwalne w dziedzinie rolnictwa, osadnictwa, zdrowia, energii, transportu co oznacza, że dotkną praktycznie całe systemy gospodarcze. Będą miały znaczenie także w wymiarze społecznym, jeśli weźmiemy pod uwagę, choćby fakt, że ludzie z terenów dotkniętych kataklizmami będą starać się dostać do miejsc jeszcze bezpiecznych.

Obecnie logika rynkowa z jej etosem dominacji i zacieklej konkurencji triumfuje i paraliżuje prawie wszystkie poważne wysiłki mogące być odpowiedzią na zmiany klimatyczne. Dlatego tak ważny jest ciągła obecność informacji o zmianie klimatu w przestrzeni publicznej i prostowanie całego zestawu mitów, które funkcjonują w naszym otoczeniu. Patrząc na klimat z perspektywy polskiego modelu leśnictwa i jego otoczenia wiele wyżej wspomnianych kwestii można zobrazować i jasno wytłumaczyć.

3. Uwarunkowania produkcji drewna w dobie antropocenu

Drewno definitywnie zasługuje na miano surowca wszechczasów. Wraz z postępowaniem technologicznym zmieniało swoje zastosowanie i nadal pozostaje niezastąpione. Znanych jest ok. 30 tysięcy zastosowania tego niezwykłego surowca.

Drewno pozostaje istotnym materiałem energetycznym z grupy **odnawialnych źródeł energii**. 1/3 populacji ludzkiej wciąż wykorzystuje to źródło energii w codziennych czynnościach. W procesie jego spalania nie wydobywają się szkodliwe dla klimatu tlenki siarki.

Praktyczne i estetyczne walory drewna dają różnorodne możliwości jego wykorzystania w zdobnictwie, meblarstwie i przy produkcji instrumentów muzycznych. Ale pomimo szerokiej charakterystyki cech i zastosowań surowca drzewnego, pośród wielu grup społecznych pozyskanie drewna i użytkowanie lasu nie znajdują akceptacji. Co więcej, wiążą się z protestami społecznymi o różnej skali nasilenia. Wynika to z niezrozumienia właściwości gospodarki leśnej. W ramach kampanii musimy pokazać uwarunkowania produkcji drewna, która odbywa się wyłącznie siłami przyrody i nie da się jej zatrzymać, gdyż nie da się przerwać procesu asymilacji dwutlenku węgla. To produkcja zeroemisyjna do momentu pozyskania i dalszego przetworzenia. Każdy inny materiał produkcyjny wymaga nakładu energii w samym tylko procesie tworzenia. Trzeba pokazać w jaki sposób pozyskanie drewna odbywa się w różnych miejscach naszego globu i kiedy możemy mówić o zrównoważonej gospodarce leśnej. Inne cechy wymagające odniesienia to wielkoobszarowość i długi cykl produkcyjny oraz złożoność i długookresowe planowanie.

Można postawić (chyba) retoryczne pytanie, jeśli nie drewno, to co? W dobie antropocenu, kiedy człowiek stoi przed wyzwaniem, jak pogodzić rosnącą liczbę ludności na ziemi z potrzebą wyżywienia i zachowania ekosystemów stanowiących gwarancję życia na ziemi odejście od zrównoważonej gospodarki leśnej nie jest możliwe. Wiele obszarów ludzkiej aktywności wymaga udoskonalenia lub zmiany. Przed leśnictwem stoją podobne wyzwania, ale należy je postawić na równo z rosnącymi oczekiwaniami człowieka wobec lasu. Daje się zauważyć próbę ingerencji we wszystkie dziedziny leśnictwa, zwłaszcza w obszarze zagospodarowania turystycznego. I o ile pozyskanie drewna postrzegane jest negatywnie, o tyle rajd pojazdami silnikowymi po terenach leśnych jest coraz częściej pożądanym i postrzegany jako mniej inwazyjny. Bez kampanii informacyjnej w tym zakresie nie wywołamy szerszej dyskusji i głębokiej refleksji.

4. Las miejscem budowania kapitału społecznego.

Okres rewolucji przemysłowej jest czasem głębokiej fascynacji osiągnięciami technicznymi i technologicznymi do tego stopnia, że wartość otaczającego środowiska przestała być zauważana przez ludzi. W konsekwencji znikła wrażliwość ekologiczna oraz elementarna kultura w tym zakresie, a ukształtowało się przekonanie o nieograniczonych możliwościach techniki. Postęp techniczny i rozwój gospodarczy stały się synonimem dobrobytu i remedium na wszystko wypierając pierwotny system wartości dotyczący relacji człowieka i przyrody. Co więcej, można odnieść wrażenie wyraźnego konfliktu pomiędzy wartościami przyrodniczymi a oczekiwaniami i dążeniami współczesnego człowieka. Konflikty, w którym fakt nierozzerwalnej więzi człowieka z przyrodą jest ciągle ignorowany. Nawet jeśli dzieci są dziś świadome globalnych zagrożeń dla środowiska naturalnego, to ich fizyczny kontakt i bliska relacja z przyrodą odchodzą w zapomnienie. Bardzo często przyroda jest bliższa abstrakcji niż rzeczywistości. W ramach kampanii przekazemy szereg informacji o przyrodzie, ale co ważniejsze, musimy dotknąć spraw etyki ekologicznej i estetyki środowiska leśnego po to, aby rodzice, nauczyciele a przede wszystkim dojrzewające pokolenie wskrzesiło w sobie określoną wrażliwość. Trzeba wyraźnie podkreślić fakt, że bodźce sensoryczne wpływają na rozwój układu nerwowego i percepcji dziecka wywołując określone uczucia. Ponadto las jest miejscem kształtowania wielu umiejętności, a niewielu zdaje sobie z tego sprawę. Las ma pozytywny wpływ na nasze zdrowie psychiczne, fizyczne i duchowe, co można zobrazować właściwymi przykładami. Wiedza w połączeniu z odpowiednim poziomem empatii stanowią podstawę kształtowania postaw proekologicznych, których świat potrzebuje bardziej niż kiedykolwiek.

Budowanie potencjału społecznego nie zamyka się jedynie na najmłodszym pokoleniu. Także decydenci, którzy biorą odpowiedzialność za zasoby naturalne naszej planety (najlepiej w ujęciu krajobrazowym) powinni być stymulowani do wyjścia poza ramy administracyjne, by jakość podejmowanych przez nich decyzji skutecznie równoważyła interesy gospodarcze, społeczne i środowiskowe. Doskonałą formułą do integrowania instytucji, organizacji i środowisk akademickich są Lasy Modelowe, a jedyny w Polsce zlokalizowany jest właśnie w Obornikach. Warto pokazać, w jaki sposób integracja środowisk na poziomie lokalnym (a szerzej partycypacja społeczna), jako oddolna inicjatywa, może służyć podnoszeniu świadomości i ochronie zasobów przyrodniczych.